

Aan de gemeenteraad en het college van
Burgemeester en Wethouders van de gemeente Utrecht

Behandeld door	Gerth Molenaar	Datum	4 maart 2021
Doorkiesnummer	030 – 286 1391	Ons kenmerk	21.03.04.1
E-mail	g.molenaar@utrecht.nl	Onderwerp	Rekenkamerbrief Plan van aanpak rapport 'Leren om mee te kunnen doen'
Bijlagen			

Geachte leden van de raad en het college,

Op 19 januari 2021 ontving u de raadsbrief *Plan van aanpak rekenkameronderzoek 'Leren om mee te kunnen doen'*. Het college informeert u daarmee over de wijze waarop zij het raadsbesluit over de aanbevelingen van de rekenkamer wil uitvoeren. Met deze brief delen wij onze visie op dit plan van aanpak van het college met u.

ALGEMEEN

Wij hebben waardering voor de gestructureerde uitwerking en reactie op de beslispunten van het raadsbesluit.

Rapportage over de voortgang van het plan van aanpak aangekondigd

Wij vinden het positief dat er een rapportage over de voortgang is aangekondigd voor het derde kwartaal 2021 en dat bij de voorbereiding van dit plan van aanpak ook de taalaanbieders zijn betrokken. Dat onderstreept naar onze mening de intentie en urgentie van het college om aan de uitvoering van het raadsbesluit gevolg te geven. En het geeft de raad de mogelijkheid om de voortgang te monitoren.

Ook zijn we positief over het voornemen en de aangekondigde acties om de rol van werkgevers en van de werkvloer bij het versterken van basisvaardigheden te vergroten.

Onderzoek en monitoring van het beleid krijgt de nodige aandacht

In het plan van aanpak wordt de nodige aandacht geschonken aan onderzoek en monitoring van het beleid. Specifiek zijn we positief over:

- De intentie van het college om een scherpere doelgroepenanalyse te maken en daarvoor met een grotere steekproef deel te nemen aan het PIAAC-onderzoek;
- Het (herhaalde) onderzoek naar risicofactoren voor achterstanden op het gebied van basisvaardigheden;
- De sterke inzet op de Ervaringwijzer om cliëntervaringen te meten; mogelijk biedt dit meer inzicht in de resultaten van basiseducatie en dragen de uitkomsten bij aan de geplande doelgroepenanalyse.

De rekenkamer adviseert om de Ervaringwijzer te zijner tijd te evalueren en aan de raad te rapporteren of daarmee het gewenste zicht op resultaten en effecten van beleid verkregen kan worden.

KANTTEKENINGEN

Het college stelt dat zij in de bevindingen van de rekenkamer een bevestiging ziet van de ingezette koers. Hierbij plaatsen wij hieronder enkele kanttekeningen.

Daarnaast is ons opgevallen dat in het plan van aanpak enkele constatering worden gedaan die worden toegeschreven aan het rekenkamerrapport, maar afkomstig zijn uit de bestuurlijke reactie op het rapport. Twee voorbeelden: wij hebben in het rapport geen uitspraken gedaan over de tevredenheid bij deelnemers over de ondersteuning die zij krijgen en de vorderingen die zij maken, en of vrijwilligers hun werk leuk en leerzaam vinden (pva, p.1).

Doelen, sturing en effectmeting met behulp van standaard-formats

Het college stelt (pva, p. 2) dat de rekenkamer pleit 'voor een sterkere sturing en een stevige regierol van de kant van de gemeente *op basis van een kwantitatieve aanpak*' (cursivering rekenkamer). Deze weergave behoeft naar onze mening nuancering.

Wij constateren met het college dat effectmeting en monitoring belangrijk zijn, evenals duiding van de cijfers, dus net als het college 'tellen en vertellen'. Wij pleiten niet voor méér cijfers en méér registratie.

Naar onze overtuiging zijn nog wel verdere stappen mogelijk én nodig in de sfeer van duidelijke formats voor gevraagde informatie, heldere definities en goed geoperationaliseerde begrippen en indicatoren. Daarmee kan de administratieve en registratielast voor betrokken organisaties worden beperkt. Tegelijkertijd wordt de informatie daardoor eenduidiger te interpreteren en makkelijker te aggregeren tot een inhoudsvolle verantwoording over de uitvoering en resultaten van het beleid en de daarmee bereikte maatschappelijke effecten.

Wij zijn positief over de aankondiging van het college dat er afspraken gemaakt zullen worden met de aanbieders en het (digi)Taalhuis over de wijze van rapporteren.

Het Utrechts model van sturen en verantwoorden

Over het Utrechts model van sturen en verantwoorden gaan we dit voorjaar verder in gesprek met het college.

De rekenkamer vindt het belangrijk dat zicht kan worden verkregen op de mate waarin de geformuleerde ambities en doelen bereikt worden. De uitgangspunten van de leidende principes in het Utrechtse model – vertrouwen en partnerschap – zijn waardevol voor de relatie tussen de gemeente en maatschappelijke partners. Dit mag echter niet ten koste gaan van de verantwoording aan de gemeenteraad over de prestaties, resultaten en effecten van het gevoerde beleid.

Aanbod voor rekenvaardigheid nog onduidelijk

Uit het plan van aanpak blijkt dat het college voorrang wil (blijven) geven aan taalaanbod en digitale vaardigheden. Onduidelijk is daarbij wat voorrang aan taalaanbod en digitale vaardigheden precies betekent voor het aanbod van rekenvaardigheden. Een paar kanttekeningen:

- De aanpak van laaggecijferdheid – onvoldoende rekenvaardigheden – wordt niet expliciet genoemd. In het recent verschenen Regionaal Programma Educatie 2021-2024 voor de arbeidsmarktregio Utrecht Midden (december 2020) wordt rekenen benoemd als één van de basisvaardigheden, maar ook hier wordt de verdere uitwerking niet concreet gemaakt.
- Het wordt verder niet duidelijk hoe de gemeente de inzet in middelen, aantal aanbieders, vrijwilligers, etc. over de verschillende vaardigheden wil verdelen.
- Het valt ons op dat rekenvaardigheden wel genoemd worden in de context van het onderwijs (bij jongeren), maar dat bij verschillende andere doelgroepen en onderdelen van het beleid, rekenen onvermeld blijft.

Wij pleiten er nogmaals voor om de aandacht voor rekenen te versterken. De primair vraaggestuurde benadering die de gemeente hier kiest is naar onze mening risicovol. Wij zijn van mening dat een actievere, sterker aanbodgerichte benadering voor deze doelgroep zinvol is. Uit de adviezen van de geraadpleegde experts (zie bijlage 2 van het rekenkamerrapport, p. 137 e.v.) leiden wij af dat met een meer actieve en outreachende benadering mensen uit deze doelgroep beter kunnen worden bereikt en hun (“daadwerkelijke”) behoefte aan ondersteuning achterhaald kan worden.

Samenwerking en doorverwijzing behoeft aandacht

Met beslispunt 4B heeft de raad besloten om de inzichtelijkheid van het educatieaanbod te verbeteren ter bevordering van de samenwerking en doorverwijzing.

Volgens het college bestaat bij partners en verwijzers in de stad behoefte aan één duidelijk en toegankelijk adres waar mensen naar verwezen kunnen worden en waar kennis over het beschikbare aanbod aanwezig is. In het plan van aanpak geeft het college aan de huidige

werkwijze met het (digi)Taalhuis en de (digi)Taalteams voort te zetten en verder te ontwikkelen.

Gelet op de bevindingen in ons rapport (p. 89-90) over toeleiding en doorverwijzing betwijfelen wij of dit voldoende is om de geconstateerde knelpunten weg te nemen. Wij constateerden een gebrek aan warme overdracht tussen buurtteams en digiTaalhuis, en betwijfelen of de cruciale functie van de Wegwijzer wel door een parttime vrijwilliger ingevuld kan worden.

Een ander knelpunt, namelijk het ontbreken van een volledig overzicht van het educatieaanbod, is inmiddels weggenomen door het overzicht dat de Stichting Lezen en Schrijven in het najaar 2020 heeft opgesteld. Dit draagt bij aan het vergroten van de inzichtelijkheid in het aanbod. Stichting Lezen en Schrijven heeft dit overzicht ook beschikbaar gesteld aan de betrokken organisaties en wil dit overzicht ook actueel gaan houden door het tweejaarlijks te actualiseren.

Voortgang integrale aanpak nog niet verzekerd

Een integrale benadering is van groot belang bij de aanpak van laaggeletterdheid. Met beslispunt 5B van het raadsbesluit wordt daarom beoogd dat betrokken beleidsafdelingen (Maatschappelijke Ontwikkeling, Werk en Inkomen, en Volksgezondheid) tot een gezamenlijke aanpak komen van signalering, doorverwijzing en warme overdracht naar basiseducatie en taalonderwijs. Ook zouden de mogelijkheden van de Participatiewet beter benut kunnen worden.

In het plan van aanpak geeft het college aan hier vorm aan te willen geven.

Op basis van de toelichting en de genoemde voorbeelden zijn wij niet overtuigd dat de door ons bedoelde integrale aanpak voldoende tot stand zal komen. Wij zien een risico dat de verschillende afdelingen ieder voor zich blijven opereren. Ook merken wij op dat de aangekondigde acties meer in de sfeer van verkennen en ontwikkelen liggen dan in daadwerkelijke acties om daarmee verandering in de huidige aanpak te bewerkstelligen. In het vervolg zal dus moeten blijken of op dit punt daadwerkelijk voortgang wordt geboekt.

Centrale subsidie- en inkoopdossiers niet voorhanden

Beslispunt 7B gaat over het ter vereenvoudiging van de interne controle op een centrale plaats onderbrengen van de subsidie- en inkoopdossiers. Het college geeft aan dat deze dossiers zijn opgenomen in verschillende administratieve systemen en dat op het geheel zicht bestaat. Wij merken op dat uit ons onderzoek juist naar voren kwam dat door het ontbreken van een centrale bewaarplaats voor deze dossiers dit overzicht niet eenvoudig verkregen kon worden.

Raadsbehandeling en toezeggingen op twee punten nog niet geconcretiseerd

Bij de raadsbehandeling (26 november 2020) zijn twee amendementen aangenomen en is één motie overgenomen. Op twee punten missen we concretisering door het college:

- Wij zien dat het college een slag om de arm houdt voor wat betreft de koppeling van concretere doelen met beoogd maatschappelijk effect aan verschillende doelgroepen. Het blijft daarmee onduidelijk hoe het college amendement A138 (Formuleer ook doelen voor de verschillende doelgroepen) gaat uitvoeren.
- Ook missen wij in het plan van aanpak de toegezegde uitwerking van het opschalingspad bij de pilot om samen met de partners in één wijk ouders te stimuleren om hun kinderen al op jonge leeftijd voor te lezen.

TEN SLOTTE

Wij beogen u als raad met deze brief enkele handvatten te bieden voor de verdere opvolging van het raadsbesluit over het rekenkamerrapport. We zien de door het college voor het derde kwartaal 2021 aangekondigde raadsbrief over de voortgang van de uitvoering van het plan van aanpak met belangstelling tegemoet.

Met vriendelijke groet,

Drs. P.W.D. Venhoeven
Voorzitter Rekenkamer Utrecht

Stadhuisbrug 1 Utrecht
Postbus 16200, 3500CE Utrecht
030-286 13 91 | utrecht.nl/rekenkamer

